

Інноваційні підходи до організації моніторингу освітнього процесу

Прусик Н.В.,

заступник директора з навчально-виховної роботи ЗЗСО №20

Денисюк Т.Ю.,

заступник директора з навчально-виховної роботи ЗЗСО №20

Якщо не вимірювати результатів,
то не можна відрізнити успіх від поразки.

Девід Озборн

Якісна освіта розглядається сьогодні міжнародною спільнотою як одна з необхідних умов успішного розвитку країни. Зокрема, ЮНЕСКО акцентує питання якісної освіти на набуття молоддю життєвих компетенцій для успішного входження у сучасне суспільство задля досягнення соціальної злагоди. Європейський Союз розглядає якісну освіту передусім як інструмент економічного зростання на шляху до розбудови більш конкурентноспроможної та динамічної спільноти. Україна також приділяє велику увагу проблемі якості освіти, проголошуючи її національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту.

Якісний рівень освіти забезпечується у світі за допомогою відповідних механізмів, що дістали назву моніторингу, який розуміється як система збору, опрацювання та поширення інформації про діяльність освітньої системи, що забезпечує неперервне відстеження за її станом і прогнозування розвитку.

Питання створення власної системи моніторингу якості освіти – це необхідна умова існування сучасної школи.

Якість освіти – інтегральна характеристика системи освіти, що відображує ступінь відповідності реальних освітніх процесів нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням. Здійснення оцінювання якості освіти вимагає встановлення ступеню (рівня) відповідності навчальних результатів учнів, освітнім програмам, умовам здійснення освітнього процесу загальноприйнятим еталонам і вимогам, що зафіксовано у нормативних документах.

Моніторингом якості загальної середньої освіти є спеціальна система збору інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних

даних динаміки та основних тенденцій її розвитку, розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення якості освіти. Моніторинг – це інформаційна система, яка постійно поповнюється завдяки циклічності (безперервності) відстеження. Це збір та розповсюдження інформації про стан освітньої системи в закладі. Зворотний зв'язок, перевірка та оцінювання стану об'єкта і прийняття оперативного управлінського рішення.

Досвід показує, що функціональними завданнями моніторингу є не лише визначення якості освітнього процесу, а саме якості знань, умінь і навичок учнів, оволодіння творчими навичками вихованості учнів, розвитку особистості, а й корекція освітнього процесу, яка базується на визначенні шляхів удосконалення діяльності освітнього закладу, класу, окремого учня чи освітнього процесу в цілому.

Для сучасного керівника освітнього закладу моніторинг має стати не просто процедурою, системою, а новим стилем в його науково-педагогічній та управлінській діяльності з оновленим мисленням, яке містить в собі неперервні й довготривалі спостереження, аналіз, синтез, порівняння, уміння здійснювати різноманітні інтелектуальні операції, необхідні в різних ситуаціях та умовах, які вимагатимуть висновків, узагальнень, поширення інформації і прогнозування динаміки й основних тенденцій розвитку.

Що дієвіше при оцінюванні якості освіти: моніторинг чи традиційний внутрішній контроль?

За визначенням науковців, поняття «моніторинг» ємніше, ніж «контроль», оскільки моніторинг органічно пов'язаний з усіма функціями управління. Він не тільки створює наукову базу прийняття управлінського рішення, а й допомагає здійснювати поточне регулювання та прогнозування подальшого розвитку об'єкта.

Якісна освіта – це перш за все високопрофесійні педагогічні кадри. В умовах зміни освітньої парадигми професійна компетентність учителя набуває надзвичайно важливого значення. Найперша умова розвитку й конкурентоздатності школи в сучасних умовах, а також як результат прояву управлінської компетентності керівника, розглядається якість управління педагогічними кадрами. Відомо, що традиційна методична робота в школі передбачала підвищення якості професійного рівня педагога за рахунок нагромадження знань про нові методики, технології й прийоми за рахунок копіювання їх у своїй діяльності. Аналіз теорії й сучасної шкільної практики показав, що методичній службі в школі притаманні нові цілі: підвищення якості професійного рівня й педагогічної майстерності розглядається як процес поглибленого проникнення в сутність технологій, перехід на новий якісний рівень професійної компетентності.

Шкільна методична служба стає корпоративною структурою, що об'єднує керівників, педагогів, психологів. Тому стає необхідним використання і моніторингу методичної роботи як форми організованої інформаційної діяльності в системі управління якістю освіти, спрямованої на підвищення рівня професійної майстерності педагогічних працівників.

Моніторинг успішної професійної діяльності вчителя не лише дає адміністрації школи інформацію для роздумів і подальшого аналізу, а й сприяє визначенню напрямів та перспектив професійного зростання, зміцнює адекватну професійну самооцінку, самосприйняття й професійну комфортність педагога, відстежує певні негативні тенденції в освітньому процесі.

Особистісне спрямування освіти зумовлює потребу інтегровано оцінювати якість освіти, поєднуючи індивідуальні характеристики особистості педагога та педагогічні показники освітнього процесу.

Перед адміністрацією школи постає завдання – здійснити самооцінку роботи освітнього закладу, стимулювати творчість педагогів у підвищенні результативності своєї роботи, підвищити керованість на всіх рівнях функціонування школи. Особистісне спрямування освіти зумовлює потребу інтегровано оцінювати її якість, координуючи індивідуальні характеристики особистості та педагогічні показники організації освітнього процесу.

Одним із реальних важелів впливу на покращення освітнього процесу, підвищення якості знань учнів та професійного рівня педагогічних працівників є власна система організації моніторингових досліджень, яка повинна охоплювати, безумовно, всі завдання, що постають перед освітнім закладом (кадрове і матеріальне забезпечення, психолого-педагогічні умови, стан здоров'я тощо), але визначальним, базовим, є одержання освіти в обсязі, що визначають державні стандарти чи програмні вимоги. Мова йде про рівень навчально-предметних досягнень учнів, як інтегрований показник якості освіти. Таким чином, моніторинг - це засіб стимулювання якості освітнього процесу, в рамках якого проводиться виявлення та оцінювання проведених педагогічних дій.

Проведення освітнього моніторингу стимулює позитивні перетворення та мотивує до якісних змін учасників освітнього процесу. Унаслідок цього відбувається удосконалення всіх планів школи щодо організації і здійснення освітнього процесу з метою підвищення його якості; подальше вдосконалення, самовдосконалення, підвищення професійного рівня та самоорганізації учасників освітнього процесу; удосконалення взаємовпливу та взаєморозуміння на рівнях: батьки –учень –учитель –адміністрація; динамічний розвиток мотивації учасників освітнього процесу до підвищення якості знань тощо. Таким чином, **моніторинг в освіті – це сучасний механізм управління якістю освіти**. Усі рейтинги та показники якості освіти слід сприймати аналітично, тлумачити, зважаючи на їх природу, і в жодному разі не робити упереджених висновків. Адже моніторинг якості освіти не обмежується лише інформацією про досягнуті результати. Він враховує й контекстуальну інформацію, дані про вхідні ресурси й сам освітній процес. Під час моніторингу слід пам'ятати, що виявлені недоліки не можуть відсувати на другий план переваги. Адже його мета — шукати, знаходити, бачити в аналізі не лише прорахунки, а й точки зростання і можливі перспективи розвитку різних аспектів роботи закладу освіти.